GEOGRAFIJA STIKA SLOVENSKE ISTRE IN TRŽAŠKEGA ZALIVA

**Geografija stika Slovenske Istre in Tržaškega zaliva.
Zbirka GeograFF 12. Znanstvena založba Filozofske
fakultete Univerze v Ljubljani in Oddelek za
geografijo, 341 str. Ljubljana, 2012**

Po več kot dveh desetletjih smo dobili novo, zajetno monografijo o slovenskem stičnem prostoru med kopnim in Jadranskim morjem, rezultat povsem novih geografskih in drugih preučevanj ter dela dvajsetih raziskovalcev – geografov in strokovnjakov iz sorodnih strok. Zelo izčrpna ter bogato opremljena monografija se je začela z razmeroma skromno idejo, da bi objavili rezultate terenskih preučevanj, ki smo jih skupaj z našimi študenti drugih letnikov geografije opravili v študijskih letih 2005/06 do 2008/09. Že med terenskim delom se je pokazalo, da imamo opravka z zelo raznovrstno in zapleteno problematiko, oziroma z izjemno dinamično pokrajino na stiku morja in kopnega, ki je nekako nismo mogli sami v celoti obdelati. Za nekatera področja smo k sodelovanju povabili kompetentne strokovnjake sorodnih strok, naknadno je bilo treba opraviti še vrsto dodatnih terenskih raziskav, čas pa je neusmiljeno tekkel ...

Že prva tovrstna monografija (Bela krajina in Krajinski park Lahinja, 2008) je naletela na ugodne odzive v širšem krogu uporabnikov, predvsem pa v lokalnem okolju, ki je nujno potrebovalo celovitejšo predstavitev domače regije. Z novo knjigo iz nastajajoče serije smo poskusili narediti še en korak naprej in preveriti, ali zmoremo s svojimi geografskimi metodami preučevanja (ob neobhodnem sodelovanju s sorodnimi strokami) celovito preučiti zapleteno pokrajinsko strukturo tako kompleksnega dela Slovenije kot je Slovenska Istra. Množica strokovnjakov z različnimi usmeritvami in raziskovalnimi metodami morda tu in tam ne govori povsem enotno, vendar je to delo nov dokaz, da tako dinamična in večslojna pokrajina ter obstoječa paleta geografskih metod presegajo zmožnosti še tako vsestranskega posameznika.

Že bežen pogled na kazalo pokaže, da je knjiga daleč stran od 'klasične' regionalno-geografske predstavitve, a vendar ostaja pokrajina kot »sklop procesov in pojavov, nastalih s součinkovanjem naravnih in družbenih pokrajnotvornih dejavnikov« ves čas v središču pozornosti. Pokrajina ni prikazana kot statičen presek skozi strogo zamejen prostor in časovni okvir, temveč kot nenehni tok naravnih in družbenih procesov ter njihovih učinkov, ki so še zlasti intenzivni na našem majhnem delu stičišča kopnega in morja. V knjigi dobesečno vrvi od geografskih procesov, od nenehnega preoblikovanja slikovitih klifov in spreminjanja lokalnega podnebja do doslej slabo poznanih procesov v našem morju. Priče smo opaznih sprememb v procesu litoralizacije, lahko spremljamo pokrajinske učinke prometnih in turističnih pritiskov na občutljivo okolje. Odkrivamo lahko doslej nepoznane vidike biogeografske pestrosti kopnega in morskega dela preučevane pokrajine, nad vsem

tem pa vprašanje iz sklepnih treh poglavij monografije, ali kot družba zmoremo na celovit način pristopiti k upravljanju s tem bogastvom, da zavarujemo in varujemo najdragocenejše in hkrati s tehtnim premislekom v pokrajino umeščamo predvsem dejavnosti, s katerimi bo ta del države še naprej ostal naše pomembno 'okno v svet'.

Na koncu bi želel izpostaviti še dve pomembni novosti, ki jih prinaša monografija: prva je ime pokrajine (Slovenska Istra), ki naj bi bilo ustrežnejše kot pisan nabor dosedanjih imen (npr. Šavrinško gričevje, Koprsko gričevje, Koprsko Primorje, Slovensko Primorje) in naj bi segala od morja prek izrazitega Kraškega roba do zakraselega Slavnika in Čičarije v notranjosti. Pokrajinsko ime Slovenska Istra izhaja iz ozemeljske pripadnosti Republiki Sloveniji in ne iz težnje po zapostavljanju dvojezičnosti ali drugačne kulture – nasprotno, kot v predgovoru lepo zapiše urednik Darko Ogrin: »Ime Slovenska Istra se ujema tudi s prevladujočo istrsko (istrijansko) lokalno identiteto prebivalstva naštetih pokrajin, ki se v zadnjem času izrazito krepi.«

Druga novost je odnos do našega dela Jadranskega morja: sicer mu je že Anton Melik v regionalnogeografskem pregledu Slovenije (Slovensko Primorje, 1960) namenil 30 strani, vendar takrat morje nekako še ni bilo povsem 'naše', bilo je predvsem izhod, ki smo mu olupševalno rekli 'okno v svet'. V tokratni monografiji je morje sestavni del pokrajine Slovenska Istra s svojimi značilnostmi in so mu posvečena kar tri posebna poglavja. Posebne pozornosti je deležna tudi obala, ne zgolj kot stična črta med morjem in kopnim, temveč kot omejen in izjemno dragocen prostor, s katerim bi morali ravnati veliko skrbneje.

Karel Natek